

נושאים מיוחדים בליבת העשייה

אנו שמחים להציג בפניכם את העלון "השכלה גבוהה בישראל - נושאים מיוחדים בליבת העשייה" ובו תמונת מצב עדכנית של המערכת ונושאים נבחרים שנמצאים במרכז העשייה בתקופה הנוכחית: תכנית ללימודי העשרה במסגרת התואר הראשון, הקמת חברה למסחור ידע במכללות לשם חיזוק הקשר בין האקדמיה לתעשייה, קידום שיתוף הפעולה האקדמי של המדינות סין והודו וקידום הנגישות של מערכת ההשכלה הגבוהה לחברה הערבית והחרדית. כל אלה מצטרפים לתכניות שבוצעו ושממצאות בתקופת עשייה בהן הקמת מרכזי מצוינות בתחומים שונים, מתן תמריצים לקליטת סגל אקדמי, העברת מכללות נבחרות להכשרת עובדי הוראה לתכנון ולתקצוב ות"ת, פיתוח וקידום אתר האינטרנט של המל"ג, יעול פעולות ועדות המל"ג ועוד. אנו נמצאים בעיצומה של התכנית הרב שנתית שהושקה בתשע"א ובתהליכי ביצוע של תכניות שהחלו זה מכבר. עמידה במסגרות התקציב המתוכנן תאפשר השגת היעדים שהוצגו מלכתחילה הן בהיבט המצוינות האקדמית והמחקרית והן בהיבט שוויון הזדמנויות והרחבת הנגישות לאוכלוסיות ייחודיות. אנו מקווים שנצליח להציע את מערכת ההשכלה הגבוהה אל המקום הראוי לה.

לימודי העשרה במסגרת התואר הראשון

בשנת הלימודים תשע"א יזמו הוועדה לתכנון ולתקצוב והמועצה להשכלה גבוהה את התכנית ללימודי העשרה כחלק בלתי נפרד מלימודי התואר ראשון, הניתנת מחוץ לדיסציפלינה הראשית אותה לומד הסטודנט, ואפיינו אותה ככלי חשוב לעיצוב דמות הבוגר בתואר הראשון כאדם משכיל בעל ידיעות בתחומי ידע שונים - מעבר לתחום הידע בו העמיק בלימודיו. ות"ת החליטה להשתתף בתקצוב פיתוח לימודי העשרה ייעודיים במוסדות.

תכנית לימודי העשרה מורכבת מקורסים מרחיבי דעת בתחומי ידע שונים ומגוונים, שפותחו במיוחד לטובת התכנית, בהיקף שלא יפחת מ-10-6 נ"ז, ומלמדים אותם מיטב המורים באקדמיה. המשמעות של התכנית ללימודי העשרה היא סטודנטים הלומדים לתואר ראשון במדעי הרוח, למשל, נדרשים לקורסי העשרה בתחומי ידע אחרים כגון: המדעים המדויקים, מדעי הטבע ומדעי החברה ולהיפך.

בהתאם לכך הוציאה הוועדה בשנה"ל תשע"א קול קורא ראשון להגשת תכניות ללימודי העשרה, והקציבה תמיכה ייעודית לנושא. בשנה"ל תשע"ב-תשע"ג אושרו תכניות ללימודי העשרה בתשעה מוסדות (אוניברסיטאות ומכללות), במסגרתן אושרו לתקצוב 257 קורסים, מהם 157 חדשים ו-100 משודרגים.

נראה כי מערכת ההשכלה הגבוהה מתחילה להטמיע את הרעיון של לימודי העשרה, ומתוך רצון להרחיב את הפעילות בנושא זה, הוציאה הוועדה קול קורא שני בשנה"ל תשע"ג - כהמשך לקול הקורא הראשון שהסתיים.

בקול הקורא השני, היוצא בימים אלו ממש, מבקשת ות"ת להרחיב את הפעילות ולעודד שיתופי פעולה בין המוסדות כדי לאפשר למוסדות הנעדרים את הגיוון הדיסציפלינרי הנדרש לגבש תכנית ללימודי העשרה על ידי רכישת קורסים ממוסדות להם אושרו לימודי העשרה. כמו כן מבקשת הוועדה לעודד פיתוחם של "קורסי דגל" (כגון: Great Books, Great Ideas) מושקעים במיוחד, המיועדים להגיע כל אחד לציבור רחב של תלמידים

בתוך המוסד, ושאותם ניתן יהיה לרכוש וללמד באמצעות טכנולוגיות הוראה מרחוק.

ועדת היגוי מיוחדת של הוועדה והמל"ג, בראשותה של חברת ות"ת, פרופ' מלכה רפפורט חובב, מלווה ומנווטת את התהליך מתחילתו.

חברה למסחור ידע במכללות

בהמשך להחלטת ממשלה מס' 1968 בנושא חיזוק הקשר בין האקדמיה לתעשייה בוצעה בחינה מקיפה על ידי ות"ת, אגף התקציבים במשרד האוצר ולשכת המדען הראשי במשרד התמ"ת של תהליך העברת הידע מהמוסדות האקדמיים בישראל אל התעשייה, ובכלל זה הדרכים לשפר ולסייע בפעילות המנגנונים הקיימים, זיהוי כשלי השוק בנושא וגיבוש כלים מסייעים. בתהליך זהו כשלי שוק אשר מונעים את ניצול הפוטנציאל בתחום כשהבולטים: היעדר מסה קריטית וסיכון גדול לחברה עסקית.

התהליך האמור העלה צורך בבחירת חברה אשר תעבוד באופן רחבי עם המוסדות להשכלה גבוהה (בעיקר אל מול המכללות, היות ולאוניברסיטאות יש חברות למסחור ידע עצמאיות), לצורך הגדלה וגיוון מקורות ההכנסה של המוסדות, מיצוי פוטנציאל מסחור הידע והעלאת רמת החדשנות ויכולת התחרותיות של התעשייה הישראלית. במקביל נדרשת השקעה ממשלתית להקטנת הסיכון הגלום והגדלת הכדאיות למשקיעים בפעילות זו.

לאור החלטה זו, גובשה ועדת מכרזים מיוחדת לעניין בחירת חברת מסחור ידע אשר קיימה מספר רב של ישיבות לגיבוש תנאי המכרז, ההסכם, קביעת פורמט של הסכמי מסגרת של החברה מול המוסדות לבחינת ההצעות שהוגשו (לרבות ראיונות עם המציעים) וכד'.

ביום 6.2.13 החליטה ועדת המכרזים המיוחדת לבחור את הצעת חברת רוזטה אי.פי כזוכה במכרז הנוון וזאת על פי קריטריונים של איכות ומחיר כפי שפורסמו במכרז שאושר בוועדה. כן הוחלט על הקמת ועדה מקצועית לצורך היגוי וליווי שוטף של החברה למסחור ידע שתוקם. הוועדה המקצועית תאשר בין היתר את תכנית העבודה של

החברה לרבות התקציב לכל שנת פעילות בהתאם למודל שאושר ע"י ות"ת ביום 7.3.2012, ותבחן את עמידת החברה ביעדים ובאבני הדרך של התכנית.

קידום שיתוף הפעולה האקדמי עם המדינות סין והודו

במסגרת מדיניות ממשלת ישראל לפיתוח הקשרים עם המדינות סין והודו החלה הוועדה לתכנון ולתקצוב בשיתוף משרד האוצר משנה"ל תשע"ג ביישום תכנית מקיפה לטובת פיתוח הקשרים האקדמיים עם סין והודו, המתמקדת כיום בארבעה ערוצי פעולה:

מענקי מחקר משותף - בין הקרן הלאומית למדע בישראל (ISF) והקרן המקבילה בסין (NSFC). תכנית זו החלה לפעול בתשע"ג במטרה לטפח את שיתופי הפעולה בין מדענים מסין ומישראל. במהלך תשע"ג פורסם קול קורא בישראל ובסין אשר קורא למדענים משתי המדינות להגיש הצעות למחקר משותף בתחומים של פיזיקה, כימיה וחקלאות. הוגשו כ-90 הצעות למחקר משותף אשר נמצאות כעת בשלבי סינון אחרונים. התכנית המשותפת מיועדת לחמש שנים, בכל שנה יבחרו תחומי מחקר שונים להגשת הצעות מחקר. במסגרת תכנית זו יתקיימו פעמיים בשנה סדנאות עבודה משותפות בתחומי מחקר שונים, בישראל או בסין.

מלגות לבתר-דוקטורנטים - 100 מלגות תלת-שנתיות מוצעות לבתר-דוקטורנטים מצטיינים מסין ומהודו מידי שנה בכל תחומי הלימוד. בשנה"ל תשע"ג נקלטו כ-80 בטר-דוקטורנטים סינים והודים באוניברסיטאות השונות למחקר במגוון תחומים: מדעים מדויקים, הנדסה, מדעי החיים, איכות סביבה, כלכלה, משפטים ועוד. בפברואר 2013 נערך טקס השקה חגיגי לתכנית במעמד שר החינוך, שר האוצר, שגרירי המדינות סין והודו, מנכ"לית מל"ג ות"ת, יו"ר ות"ת ופרופ' עדה יונת. בשנה"ל תשע"ד צפויים להיקלט כ-100 בטר דוקטורנטים נוספים מסין ומהודו.

מלגות לתואר ראשון ושני - 40 מלגות לתואר ראשון ו-60 מלגות לתואר שני מוצעות לסטודנטים סינים מידי שנה על בסיס מצוינות, על מנת לחזק את הקשרים

האקדמיים והתרבותיים בין שתי המדינות. המחזור הראשון של תכנית זו עתיד לצאת לדרך בשנת תשע"ד. התכנית תציע מלגות לתארים בשפה האנגלית בתחומים מגוונים באוניברסיטאות השונות.

קורסי קיץ - 250 מלגות לסטודנטים מסין והודו יינתנו מידי שנה עבור קורסי קיץ, במטרה ליצור חשיפה של האקדמיה הישראלית ולעודד סטודנטים להירשם לתארים מתקדמים בישראל. המחזור הראשון של התכנית ייצא לדרך בקיץ תשע"ג ויכלול קורסים באוניברסיטאות השונות במגוון תחומים: הנדסת חלל ואווירונאוטיקה, מתמטיקה, לימודי מדבר, הנדסת מכונות, מנהל עסקים ויזמות, אולפן עברית, חקלאות ועוד.

פלורליזם והרחבת הנגישות של ערבים, דרוזים וצירקסים למערכת ההשכלה הגבוהה

הוועדה לתכנון ולתקצוב פועלת להרחבת הנגישות של ערבים, דרוזים וצירקסים בישראל למערכת ההשכלה הגבוהה, ולאחרונה גיבשה תכנית הוליסטית אשר מטפלת במכלול החסמים שנמצאו לאורך כל הרצף מבית הספר התיכון ועד לתארים מתקדמים או השתלבות בשוק העבודה. לנוכח מורכבות הנושא וחשיבותו כתנאי הכרחי לקבלת סיוע תקציבי הוועדה דרשה מינוי אחראי בכל אחד מהמוסדות המתוקצבים על ידה בכפיפות לנשיא או לרקטור. להלן דגשים עיקריים בתכנית:

➡ הגדלת המודעות והכוונה להשכלה גבוהה באמצעות הרחבת מרכזי "הישגים" ליישובי אוכלוסיות בני מיעוטים, ביצוע פעילות חשיפה והכנה לאקדמיה בבתי ספר תיכוניים, וכן תרגום אתרי האינטרנט של המל"ג והמוסדות המתוקצבים לשפה הערבית.

➡ התאמת מסלולי ההכנה הקדם-אקדמיים לצרכים של סטודנטים ערבים באמצעות מעטפת סיוע ייחודית לכלל המכינות המתוקצבות על ידי ות"ת בהן לומדים סטודנטים מהחברה הערבית. בנוסף תעניק ות"ת מלגות הצטיינות לבוגרי המכינות בעלי הישגים הגבוהים ביותר, וכן תקצב כל מוסד בתקציב שיווק ומיתוג חד פעמי במטרה

השכלה גבוהה
המפתח לזכויות

נושאים מיוחדים בליבת העשייה

כנס ההשכלה
הגבוהה ה-3

כ"ב אייר, התשע"ג | 2.5.2013

הוועדה לתכנון ותקצוב | Planning & Budgeting Committee

ת.ד. 4037, ירושלים 91040
טל': 02-5094444 :פקס: 02-5094445
P.O.B 4037, Jerusalem 91040, Israel
www.che.org.il

שדרוג אתר האינטרנט של המועצה להשכלה גבוהה

המועצה להשכלה גבוהה שוקדת על פיתוח שירותי מידע מתקדמים ובהם אתר אינטרנט ידידותי בעברית ובאנגלית ובקרב גם בערבית, המתעדכן באופן שוטף ומספק אינפורמציה שימושית אודות פעילויות המל"ג והוות"ת. **באתר האינטרנט של המל"ג תוכלו למצוא בין השאר:**

- ← תצוגת "החדשות האחרונות" וארכיון חדשות המעדכנים בפעילויות האחרונות של המל"ג;
- ← מאגר החלטות מל"ג וות"ת הכולל אפשרויות חיפוש מתקדמות לפי שדות שונים כגון: מספר ישיבות, תאריכים, מוסדות לימוד ועוד.
- ← דוחות האגף להערכת איכות והבטחתה כולל אפשרויות חיפוש בדוחות והחלטות לפי מוסדות לימוד ותחומי לימוד וכן אפשרויות מיון שונות לתוצאות החיפוש.
- ← חיפוש מוסדות לימוד ותכניות לימוד בישראל - המל"ג שוקדת על בניית מאגר מידע לאומי שיכלול את כל תכניות הלימודים האקדמיות בארץ. מאגר זה יקיף את כל המוסדות להשכלה גבוהה שקיבלו הכרה מהמל"ג והתכניות האקדמיות שקיבלו הסמכה או אישור פתיחה. המאגר יספק נתונים אמינים ויסייע לנרשמים הפוטנציאליים למוסדות להשכלה גבוהה מהארץ ומחו"ל, בבחירת מסלול לימוד המאושר על ידי המל"ג.
- ← פרסום נתונים רשמיים אודות מערכת ההשכלה הגבוהה בישראל הנמצא באחריות האגף לתכנון ומדיניות. מערך הנתונים משמש כמקור מידע לאומי בכל הקשור למערכת ההשכלה הגבוהה בארץ. מקור זה מהווה כלי עבודה זמין ומהימן בעבודתם של הנהלת הוות"ת על אגפיה השונים וכן מסייע בידי חבריה בקבלת החלטות במגוון הנושאים העולים לדיון בפניהם.
- ← עדכונים אודות כנסים ואירועים המאורגנים על ידי יחידות המל"ג ואפשרות להרשמה אונליין.
- ← מידע אודות תכניות ופרויקטים מיוחדים כגון תכנית Tempus, מרכזי המצוינות I-CORE, שיתוף פעולה אקדמי עם סין והודו, הרחבת נגישות האקדמיה לחברה הערבית ועוד.
- ← מידע נוסף

תכנית להרחבת הנגישות של חרדים למערכת ההשכלה הגבוהה

הוועדה לתכנון ולתקצוב מקדישה מאמצים ומשאבים רבים על מנת להנגיש את ההשכלה האקדמית לאוכלוסייה החרדית במטרה לשלבה בתעסוקה ובחברה בישראל. פעילות זו מתבצעת תוך כיבוד אורח חייה של האוכלוסייה החרדית, מתן מענה הולם לצרכיה המיוחדים, ומציאת דרך המלך בין הפרדה לשילוב. במסגרת זו אושרה "תכנית המח"רים" (מסגרות חרדיות) - הקמת מסגרות אקדמיות שמטרתן לאפשר לציבור החרדי החפץ בכך, לרכוש תואר אקדמי במגוון תחומי לימוד וברמה נאותה. מסגרות אלה מוקמות ופועלות באחריות מלאה, אקדמית וניהולית, של המוסדות האקדמיים המוכרים בישראל. במסגרת זו, משקיעה ות"ת משאבים רבים בתמיכה בסטודנטים החרדים, בחונכות, שיעורי עזר, שעות תגבור וכו', על מנת לצמצם ככל הניתן את פערי הידע.

עד כה אושרו להקמה 12 מח"רים בפריסה אזורית ובמגוון תחומי לימוד. שמונה מהם כבר החלו לפעול במוסדות הבאים: האוניברסיטה העברית בירושלים, מכללת הדסה, המכללה האקדמית סמי שמעון, המכללה להנדסה ירושלים, המכללה האקדמית אשקלון, המכללה האקדמית צפת, בית הספר הגבוה לטכנולוגיה והאקדמיה לאמנות ועיצוב בצלאל.

כמהלך משלים לפרויקט המח"רים הקימה ות"ת תכנית הלוואות ומלגות לסיוע בשכ"ל לסטודנטים חרדים בהשכלה הגבוהה. על פי התכנית, כל סטודנט חרדי העומד בקריטריונים סוציו-אקונומיים שנקבעו על ידי ות"ת, יוכל לקבל הלוואה בגובה שכ"ל של מוסד מתוקצב לתואר. לאחר קבלת הזכאות לתואר, תהפוך חלק מההלוואה למלגה. גובה המלגה יהיה בהתאם לתחום הלימודים: 70% מההלוואה למי שלמד תחומים יישומיים ונדרשים במשק ו-40% למי שלמד את יתר התחומים.

התכנית תופעל על ידי קרן קמ"ח - קידום חרדי מקצועי, אשר גם תשתתף במימון עלות הפרויקט. ההלוואות יינתנו על ידי בנק מרכזי אשר זכה במכרז להפעלת התכנית.

להביא אל מודעות האוכלוסייה הערבית את ההכנה הקדם אקדמית ואת יתרונותיה.

← פיילוט "נחיתה רכה" של האוניברסיטה הפתוחה מופעל זה מכבר בארבעה מסלולים של "אפיקי מעבר" במספר תחומי לימוד. מטרת הפיילוט להעניק לסטודנטים "נחיתה רכה" באקדמיה באמצעות מעטפת סיוע ולימודים בשפה הערבית. בתום המסלול הסטודנטים יוכלו להמשיך את לימודיהם לתואר ראשון באוניברסיטה הפתוחה או באוניברסיטאות שבהסדר.

← עיקר התמיכה של ות"ת בתואר הראשון מיועדת לצמצום נשירה, גרירת לימודים ומעבר בין חוגים והיא תתמקד בסטודנטים ערבים בשנה א'. במסגרת זו ינתן למוסדות תקציב המאפשר מתן תמיכה חברתית, תמיכה אקדמית, ייעוץ אישי, שיפור מיומנויות למידה, תגבור שפתי וכדומה. למוסדות תינתן גמישות בתמהיל השימוש בתקציב בהתאם לצרכים המוכרים. בנוסף, על מנת להקל על הסטודנטים מהחברה הערבית את המפגש הראשוני עם האקדמיה, השפה העברית והתרבות הישראלית-מערבית תונהג תכנית "צעד לפי כולם" אשר תתבצע כחודשיים לפני מועד פתיחת הלימודים לתואר הראשון ותכלול תגבור שפתי, אוריינטציה אקדמית וכד'.

← בכדי להקל על סטודנטים ערבים אשר נמצאים בשנת הלימודים האחרונה את הכניסה לשוק העבודה, ות"ת תתמוך בהכשרה אשר תכלול תכנים של הכוון תעסוקתי, כגון: כתיבת קו"ח, הכנה לראיונות עבודה, מפגש עם מעסיקים וכד'.

← על מנת לעודד השתלבותם של סטודנטים ערבים בלימודים מתקדמים יחולקו מלגות הצטיינות לסטודנטים לתואר שני מחקרי, דוקטורנטים ובתור דוקטורנטים. כמו כן תמשך הענקת מלגות "מעוף" לקליטת אנשי סגל ערבים מצטיינים במוסדות להשכלה גבוהה.

← בימים אלו הוות"ת פועלת להקמת קרן מלגות לסטודנטים ערבים שתושבת על מצב סוציאקונומי, מצוינות ותחומי לימוד מועדפים. מתוכנן כי הקרן תוקם בשיתוף ות"ת, משרד רה"מ, משרד האוצר וגורמים פילנתרופיים.